

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ
VIEŠŪJŲ BIBLIOTEKŲ
ASOCIACIJA

Originalas paštu nebus siunčiamas

JE Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai;
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui;
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Viktorui Pranskiečiui;
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komiteto Pirmininkui Ramūnui Karbauskui;
Lietuvos Respublikos Kultūros ministru Mindaugui Kvietkauskui;
Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentui Mindaugui Sinkevičiui.

2020-06-02 Nr.2

PRANEŠIMAS APIE LIETUVOS BIBLIOTEKAS

Šalies bibliotekinės asociacijos atkreipia jūsų dėmesį ir informuoja, kad Lietuvoje, kaip ir daugelyje šalių, dėl pasaulį užklupusios pandemijos bibliotekos buvo uždarytos fiziniams lankytojams ir ėmė teikti paslaugas nuotoliniu būdu. Operatyviai ir lanksčiai reaguodamos į nepaprastąsias sąlygas, Lietuvos bibliotekos iš karto per savo tinklus ėmė skelbti patikimą informaciją apie COVID-19 situaciją šalyje ir pasaulyje, aktualią sveikatos apsaugos srities informaciją. Laikinių apribojimų sąlygomis bibliotekos kūrybingai ir išradingai perėjo į naująją realybę – teikė aktualias nuotolines paslaugas: nuorodas į Lietuvos ir pasaulio elektronines bibliotekas ir elektroninių šaltinių portalus, kūrė ir skleidė įvairų skaitmeninį turinį (virtualius gidus po bibliotekas, kraštotyrinę informaciją, kitų kultūros kūrėjų sukurtą turinį – spektaklių, koncertų – pakartotinio demonstravimo, žaidimų ir galvosūkių). Per bibliotekų *Facebook* ir *Youtube* paskyras vyko įvairūs renginiai – nuo pasakų skaitymo vaikams, biblioterapijos pokalbių iki užsienio kalbų mokymo, įvairios tematikos paskaitų.

Per karantino laikotarpį atsiskleidė itin aukštas bibliotekų socialinės atsakomybės lygis. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir viešųjų bibliotekų iniciatyvos 3D spausdintuvais kurti apsauginius veido skydelius ir juos dovanoti sveikatos apsaugos sistemos darbuotojams; o taip pat suteikti galimybę dalyvauti nuotoliniame mokyme socialiai jautrių šeimų vaikams, paskolinant jiems bibliotekų kompiuterius, atsispindi ir tarptautiniame kontekste, Europos bibliotekų, informacijos ir dokumentacijos asociacijų biuro EBLIDA ataskaitoje (*Preparing a European library agenda for the post-Covid 19 age*, EBLIDA, May 2020).

Pandemijos sąlygomis keliami atsiribojimai – saugaus atstumo laikymosi reikalavimai – itin išryškino socialinę atskirtį, dar labiau pažeidė ir anksčiau labiausiai socialinę atskirtį jusias grupes – pagyvenusius žmones, socialiai jautrias šeimas. Pandemijos laikotarpiu ir po jos tradicinis bibliotekų vaidmuo – mažinti socialinę atskirtį, skatinti skaitmeninį raštingumą, galimybes dalyvauti neformaliame ir formaliame ugdyme – išlieka aktualus. Bibliotekos, pandemijos metu kurdamos ir skleisdamos kokybišką skaitmeninį turinį, nemažai prisidėjo ir prie visuomenės nerimo mažinimo, privalomai daugiau leidžiamo laiko namuose kokybės gerinimo. Galime tik pasidžiaugti, kad savo elektroninių knygų resursus atvėrė leidykla „Vyturys“, taip prisidedami prie jaunuomenės skaitymo ir ugdymo proceso kokybės. Bibliotekos turėjo puikią galimybę pasinaudoti užsienio leidėjų atvertu skaitmeniniu turiniu.

Viso karantino laikotarpiu bibliotekų paslaugos nuolat kito ir buvo tobulinamos. Bibliotekos įrodė, kad jos operatyviai ir lanksčiai reaguoja į staigius pokyčius. Gerosios bibliotekų patirties, įgytos COVID-19 krizės metu, nereikėtų iššvaistyti, todėl bibliotekos analizuos ir apibendrins savo veiklos nepaprastoje situacijoje rezultatus, kurie neabejotinai bus naudingi kitų krizių sąlygomis. Bibliotekų veikla turėtų būti stiprinama, išlaikant pasiteisinusius modelius ir modeliuojama naujai, atsižvelgiant į naujosios realybės – bekontaktės visuomenės, besilaikančios saugaus atstumo – poreikius. Bibliotekos numato ir toliau plėsti informacines paslaugas, fizinius ir nuotolinius kompiuterinio raštingumo, medijų raštingumo mokymus, mobiliąsias paslaugas – knygų pristatymą į namus, neformalųjį ugdymą.

Neišvengiamus atsiribojimo sukeltus padarinius gali kompensuoti transformacija – lanksti, prisitaikanti prie pokyčių biblioteka, galinti išlyginti socialinius skirtumus ir užpildyti skaitmenines spragas. Naujojoje realybėje bibliotekos turi galvoti apie aukštųjų technologijų ir dirbtinio intelekto panaudojimą veikloje ir maksimaliai palaikyti ryšius su piliečiais, rasti naujus būdus juos pasiekti. Dirbtinio intelekto priemonių diegimas bibliotekose, siekiant užtikrinti visuomenės saugos priemones (balso komandomis atliekama paieška bibliotekos kataloge, informacija per išmaniuosius įrenginius, robotų naudojimas), gali būti stipri paskata įtraukti bibliotekas į Europos ir pasaulio bibliotekų darnaus vystymosi darbotvarkę. Tokias rekomendacijas teikia ir svarbiausia tarptautinė bibliotekinė asociacija IFLA, kuri analizuoja pasaulines praktikas ir patirtis, technologijų vystymąsi, pritaikymą ir diegimą, stebi bibliotekų vystymosi ir ateities tendencijas bei jų perspektyvias paslaugas, kuriomis padeda spręsti socialines, etnines ir kultūrinės problemas.

Bibliotekoms dėl COVID-19 grėsmės kylančios problemos nėra pakankamai įvertintos ir iš esmės suvokiamos, turint omenyje būtinybę užtikrinti saugias darbo sąlygas bibliotekos personalui, kolekcijų sanitariją, kylančius finansinius sunkumus, naujų valdymo modelių kūrimą. Tam reikalingos lėšos ir investicijos į skaitmeninius išteklius, aukštąsias technologijas ir dirbtinio intelekto priemones. Atsižvelgiant į naujosios realybės poreikius, gali būti persvarstoma bibliotekų architektūra, kitaip formuojamos jų erdvės.

Bibliotekų sektoriaus veikla turi stiprią socialinę misiją ir yra orientuota į socialiai jautrias visuomenės grupes. Ilgus metus bibliotekų finansavimo politika buvo siejama vien su kultūros ir

švietimo sritimis. Bendruomenės bibliotekos, „trečiosios vietos“ scenarijus reikalauja inovatyvių sprendimų. Bibliotekų veiklos perorientavimas į labiau informacinę ir socialinę funkciją – kultūrinė integracija, socialinė įtrauktis, technologinės naujovės ir tvarus vystymasis – reikštų bibliotekų svarbos bendruomenėms suvokimą. Taip pat bibliotekas reikėtų suvokti ir kaip svarbią kultūros ekosistemos dalį, per kurią galėtų būti pakartotinai skleidžiami kitų kultūros institucijų sukurti produktai – virtualūs muziejų turai, gidai, koncertai, teatrų spektakliai ir kt.

Lietuvos bibliotekinė bendruomenė labai vertina tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė šalies viešosioms bibliotekoms skyrė 1,7 mln. € injekciją komplektavimo poreikiams. Mes tai suprantame kaip didelį bibliotekų svarbos įvertinimą. Visgi KNYGOS, galimybė jas skaityti, yra pagrindinė bibliotekos misija, o būtent galimybės pasiskolinti knygų, labiausiai pasigedo skaitytojai karantino metu. Neabejotinai didele pasipirtimi tapo ir ne vienai šalies bibliotekai paskirtos lėšos (bendroje sumoje 3,604 mln. €) infrastruktūros sutvarkymui. Tai didins lankytojų skaičių, nes patraukliomis, saugiomis ir moderniomis bibliotekų erdvėmis bendruomenėms sudaro galimybes turiningo ir visaverčio laisvalaikio organizavimui ir praleidimui. Labai tikimės, kad tai nebus tik vienkartinės injekcijos, o ilgalaikė valstybės strategija.

Bibliotekos yra būtina šalies vystymosi struktūros dalis, socialinės sanglaudos politikos komponentas. Per bibliotekų sektorių, naudojantis ir tradiciniais veiklos būdais, ir naujais veiklos modeliais, pasiekiami pažeidžiami ir vieniši asmenys. Skaitmeninė atskirtis gali būti mažinama, stiprinant bibliotekų tikslinėms kategorijoms skirtus skaitmeninio raštingumo mokymus, skatinant daugialypės terpės technologijų naudojimą. Taip pat itin svarbus bibliotekų dalyvavimas mokslinių tyrimų ir projektinėse veiklose.

Tikimės, kad išplėtotas bibliotekų misijos susiejimas su Lietuvos savivaldos ir nacionalinio lygmens veiklomis paspartins pandemijos sukeltos krizės padarinių įveikimą, sumažins informacinę, kultūrinę ir socialinę atskirtį ir padės pagrindus perspektyvios, skaitmeninės visuomenės sklandžiam kūrimui.

Lietuvos bibliotekininkų draugijos
Pirmininkė

Jolita Steponaitienė

Savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacijos
Prezidentė

Danguolė Abazoriuvienė

Apskričių viešųjų bibliotekų asociacijos

Emilija Banionytė